

ONIX

(Online Information Exchange)

Az ONIX a könyvpiari termékek információinak bemutatására, leírására, valamint továbbításra alkalmas nemzetközi szabvány. Az XML (Extensible Markup Language) alapú szabvány a könyvek metaadatainak leírására szolgál, egységes módot biztosítva a kiadóknak és kereskedőknek, hogy bőséges információt adjanak a termékeikről. Nem adatbázis, hanem az adatbázisok közötti adatközlés egyik módja.

Az ONIX for Books volt az EDItEUR* ONIX család első tagja. Kezdetben együtt fejlesztették a Book Industry Communication-nel (Egyesült Királyság) és a Book Industry Study Group-pal (USA), ma már azonban egy nemzetközi vezetői tanács (International Steering Committee) felel ezért a területért. Az említett intézmény nemcsak a fenti szervezeteket foglalja magában, hanem további nemzetközi felhasználói csoportokat is bevon a munkába, többek között ausztrálokat, belgákat, hollandokat, oroszokat, svédeket.

A fejlesztés és a karbantartás az EDItEUR cég ONIX support csapatán, illetve a nemzeti felhasználói csoportokon keresztül történik. A stratégiafejlesztéseket a már említett nemzetközi vezetői tanács irányítja. A felhasználókat bátorítják arra, hogy vegyék fel a kapcsolatot a helyi csoportokkal és iratkozzanak fel az „ONIX megvalósítás” levelezőlistára, ahol felvethetik és megvitathatják a problémákat, valamint javaslatokat is tehetnek új funkciók bevezetésére.

Az ONIX-ot úgy tervezték, hogy globálisan használható legyen bármilyen nyelvre vagy karakterkódolásra. Széles körben alkalmazzák és alkalmazták papír alapú és e-könyvek esetében Európában, Észak-Amerikában, Ausztráliában és egyre inkább elfogadott a Csendes-óceáni térségben is.

Milyen információkat ad az ONIX a termékről?

Az ONIX szabvány meghatározza mind az adatmezők listáját, mind pedig azt, hogy ezeket az adatokat hogyan kell elküldeni egy ONIX üzenetben. Az ONIX több mint 200 elemet határoz meg, és ezek mindegyikének van egy szabványos definíciója, hogy mindenki biztos lehessen abban, hogy ugyanarra a dologra utalnak. Néhány adatelem, mint az ISBN, a szerző és a cím kötelező, míg például a könyv értékelése és a borítókép opcionális. A legtöbb adatelem szöveget tartalmaz, de van multimédiaifájl, képfájl és audiofájl is.

* Az EDItEUR egy 1991-ben alapított nemzetközi csoport 90 taggal 17 országból. A szervezet célja a kommunikáció megkönnyítése a könyvpiarban az ONIX XML szabvány segítségével.

AZ ONIX üzenet (ONIX for Books Product Information Message)

Az ONIX for Books egy szabványos adatformátum, amely XML alapú és elsősorban számítógépes rendszerek közötti, könyvekről és a könyvekhez kapcsolódó termékekről szóló információk közvetítésére alkalmas.

Az ONIX for Books Product Information Message (ONIX üzenet) négy alkotóelemmel rendelkezik:

- az üzenet eleje, aminek a formátumát és tartalmát az XML szabvány határozza meg,
- az üzenet fejléce,
- az üzenet teste, amelyekben leírja a terméket (könyvet),
- az üzenet vége.

A *fejléc* magában hordozza az adatelemek számát, meghatározza a küldőt, az üzenet dátumát (kötelező), a címzettet (opcionális), és feltételesen magában hordozza az alapértelmezett értékeket a nyelvről, az ár típusáról és a valutáról.

Az *üzenet teste* állhat egy vagy több termékből, ennek nincs mennyiségi határa. Egy termék állhat különböző azonosítókból, amelyek vonatkoznak a termékre és a rekordra egyaránt, valamint hat információs blokkból, amelyek opcionálisak. A blokkok a termékleírásokat, az értékesítési információkat, a kiadási részleteket, a területi jogokat stb. határozzák meg.

Annak érdekében, hogy az üzenetet feladó és fogadó fél akkor is megértse egymást, ha nincsenek közvetlen kapcsolatban, az ONIX for Books Product Information Message adatainak elemei a különböző kódlistákban és ellenőrzött szótárakban is megtalálhatóak. Ezek a kódlisták is fontos részét képezik az ONIX specifikációnak. A kódjegyzéket néha felülvizsgálják, és új kódokat adnak hozzá, de a régi kódokat soha nem törlik, csak érvénytelenítik őket.

Mivel XML alapú, ezért az ONIX minden kiadása egy XML Document Type Definition-ból (DTD) és/vagy XML Schema-ból áll, valamint egy hozzá rendelt dokumentációból, amely meghatározza a tartalmát egy szabványos ONIX üzenetnek vagy adatfájlnek. Az EDItEUR adja a specifikációkat, a különböző XML-eszközöket és az útmutatást az ONIX megvalósításához. Ezeknek az eszközöknek a használata mind ingyenes.

Az ONIX-nak meg kell felelnie az XML szabványnak. Az ONIX 3.0-s kiadásától kezdve három sémát támogat, amely az RNG, XSD és a DTD. Az RNG és az XSD abban különbözik a DTD formátumtól, hogy ezekben formális megkötéseket is meg lehet adni, tehát fel lehet sorolni egy adott mező lehetséges tartalmait. A DTD-vel való ellenőrzés nem elégséges, és nem javasolt, mert az adatelemek értékét nem tudja ellenőrizni. Az implementáló cégek szabadon megválaszthatják, hogy melyik ONIX sémát használják az ellenőrzéshez. Ha azonban a DTD formátumot választják, akkor a fentiek értelmében választaniuk kell egy másik módot az értékek érvényességének ellenőrzésére.

A sémáknak két fajtája van: az egyik a hivatkozási nevek (Reference names), a másik a rövid elemek (Short tags). Az előbbiben az üzenet fájlmérete nagyobb lesz, de könnyebben olvasható. A megvalósítóknak el kell dönteniük, melyik verziót választják. A fajtákat nem szabad keverni egy üzeneten belül. Egy XSLT script segítségével lehet az egyik és másik típus között konvertálni.

Miért az XML?

Az XML alkalmas összetett szövegek létrehozására és adatcserére a számítógépek között. Az XML a számítógép és az ember számára is olvasható és értelmezhető. Az XML-tagekben angol szavakat használnak, sokszor rövidítve, amivel elősegítik az átláthatóságot. Az XML szabványhoz kapcsolódó szoftverek olcsók, ami lehetővé teszi, hogy a kis kiadók is használják ezeket.

Az ONIX használatának gazdasági előnyei

A kiadók tapasztalatai azt mutatják, hogy két fontos gazdasági előnye van az ONIX-nak. Az egyik az, hogy mint kommunikációs formátum lehetővé tesz gazdag termékinformációs leírásokat a könyvpiar teljes ellátási láncában, szabványos formában. Továbbá nagyban csökkenti a költségeket az is, hogy a szabvány használatával a kiadóknak nem kell többé számos különböző formátumban közzétenni az adataikat.

Sok esetben egyetlen adatfolyam (egy ONIX-üzenet) elegendő a kiadó összes partnerének.

Az ONIX egy sablont nyújt a termék tartalmának és struktúrájának leírására, ezzel elősegítve olyan minőségi belső információs rendszerek kifejlesztését, amelyek képesek egy helyen, együtt kezelni az összes metaadatot, és amelyek alkalmasak az új és a backlist-es (régibb, de a kiadónál még elérhető) könyvek leírására.

A fentieket kiegészítve elmondható, hogy ugyanezt a metaadat-halmazt felhasználhatjuk bonyolultabb grafikonok, táblázatok, katalógusok, egyéb promóciós anyagok vagy akár weboldalak készítésére is.

IRODALOM

- Bíró Szabolcs: Szövegfeldolgozás XML alapokon. Bp., Neumann-ház, 2005. 208 p.
Book Industry Study Group [Honlap.] URL: <http://www.bisg.org/what-we-do-21-15-onix-for-books.php#FAQ> (Letöltés időpontja: 2012. 03. 01)
EDItEUR [Honlap.] URL: <http://www.editeur.org/> (Letöltés időpontja: 2012. 03. 16.)
MagdaEl-Sherbini–George Klim: Metaadatok és katalogizálási gyakorlatok. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2006. 2. sz. 77–88. p.
World Wide Web Consortium Magyar Iroda: XML 10 pontban [Honlap.] URL: http://www.w3c.hu/forditasok/XML_10_pontban.html (Letöltés időpontja: 2012. 03. 02.)

Mohay Anikó